
Arður af náttúruauðlindum, hver nýtur hans?

Indriði H. Þorláksson
hagfræðingur

Þjóðareign - málþing um
auðlindir Íslands

11. apríl 2015

Náttúruauðlindir, afmörkun efnis

- ❖ Víðtækt hugtak
 - ❖ Notagildi og fegurð
 - ❖ Fénýtanleiki
- ❖ Nýting
 - ❖ Engin fénýting
 - ❖ Hefðbundinn smárekstur
 - ❖ Stórfelldur atvinnurekstur

Eru auðlindir uppspretta hagsældar (þjóðar)?

❖ AUÐLINDAÞVERSÖGNIN

- ❖ Auðlindir en bágur efnahagur, lítill hagvöxtur, veikt atvinnulíf, lítill mannauður > FÁTÆKT
- ❖ Nýttar af erlendum aðilum, arðurinn fluttur úr landi
- ❖ Einokun eða fákeppni, pólitísk spilling, fáfræði, heimska og trúgirni
- ❖ Fjárfestingar litlar. Innviðir í molum. Mannauður og félagsauður vanræktur
- ❖ Sá veldur sem á heldur

Hugtök

❖ **LANDSFRAMLEIÐSLA - ÞJÓÐARFRAMLEIÐSLA**

- ❖ VLF: Heildartekjur af innlendri efnahagsstarfsemi
- ❖ VÞF: VFL ± tekjur / gjöld frá / til erlendra aðila

Tekjur af starfsemi

- Efnisleg aðföng

= Þáttatekjur (virðisauki)

Þáttatekjur

- Laun

- Fjármagnstekjur (rekstrarhagnaður, arður, vextir, leiga o.s.fr)

= Renta

Hvenær myndast renta?

- ❖ Takmarkaður aðgangur
 - ❖ Náttúrulegar takmarkanir
 - ❖ Aðgangsstýring
- ❖ Einokun, fákeppni, einkaleyfi
- ❖ Markaðsverð og renta
- ❖ Rentan er breytileg eftir verðlagi á markaði

Fénýttar auðlindir í “Þjóðareign”

- ❖ Orkuauðlindir, fallvötn og jarðhiti
 - ❖ Til upphitunar
 - ❖ Raforkuframleiðsla
 - ❖ Til almennrar notkunar
 - ❖ Til stóriðju
- ❖ Fiskveiðiauðlindin
- ❖ “Náttúrufegurð”

Jarðhiti til húshitunar o.fl.

- ❖ Jarðvarmi til húshitunar
 - ❖ Seld á kostnaðarverði?
 - ❖ Hluti af opinberri þjónustu
- ❖ Mismunur á staðgönguvöru (gasolíu)
- ❖ Orkustofnun 2009: 67 mrd.kr.

Raforkusala til almennra nota

- ❖ Raforkuframleiðsla LV um 13.000 GWst
 - ❖ Sala til almennra nota um 15 % eða tæplega 2.000 GWst
 - ❖ Meðalmarkaðsverð í Evrópu 57- 66 \$ / MWst = 7.500 -8.500 ISK / MWst
 - ❖ Meðalheildsöluverð 4.000 ISK / MWst
 - ❖ Mismunur miðað við 75% af meðalmarkaðsverði í Evrópu 1.600 - 2.400 ISK / MWst
 - ❖ Áætluð auðlindarenta 3 - 5 mrd. kr.

Raforkusala til stórnotenda

- ❖ Raforkuframleiðsla LV um 13.000 GWst
 - ❖ Sala til stórnotenda um 85 % eða rúml. 11.000 GWst
 - ❖ Meðalmarkaðsverð í Evrópu 57- 66 \$ / MWst
 - ❖ Meðalverð LV til iðnaðar 26 \$ / MWst
 - ❖ Mismunur miðað við 70% af meðalmarkaðsverði í Evrópu 14 - 20 \$ / MWst
 - ❖ Áætluð auðlindarenta 20 - 28 mrd. kr.

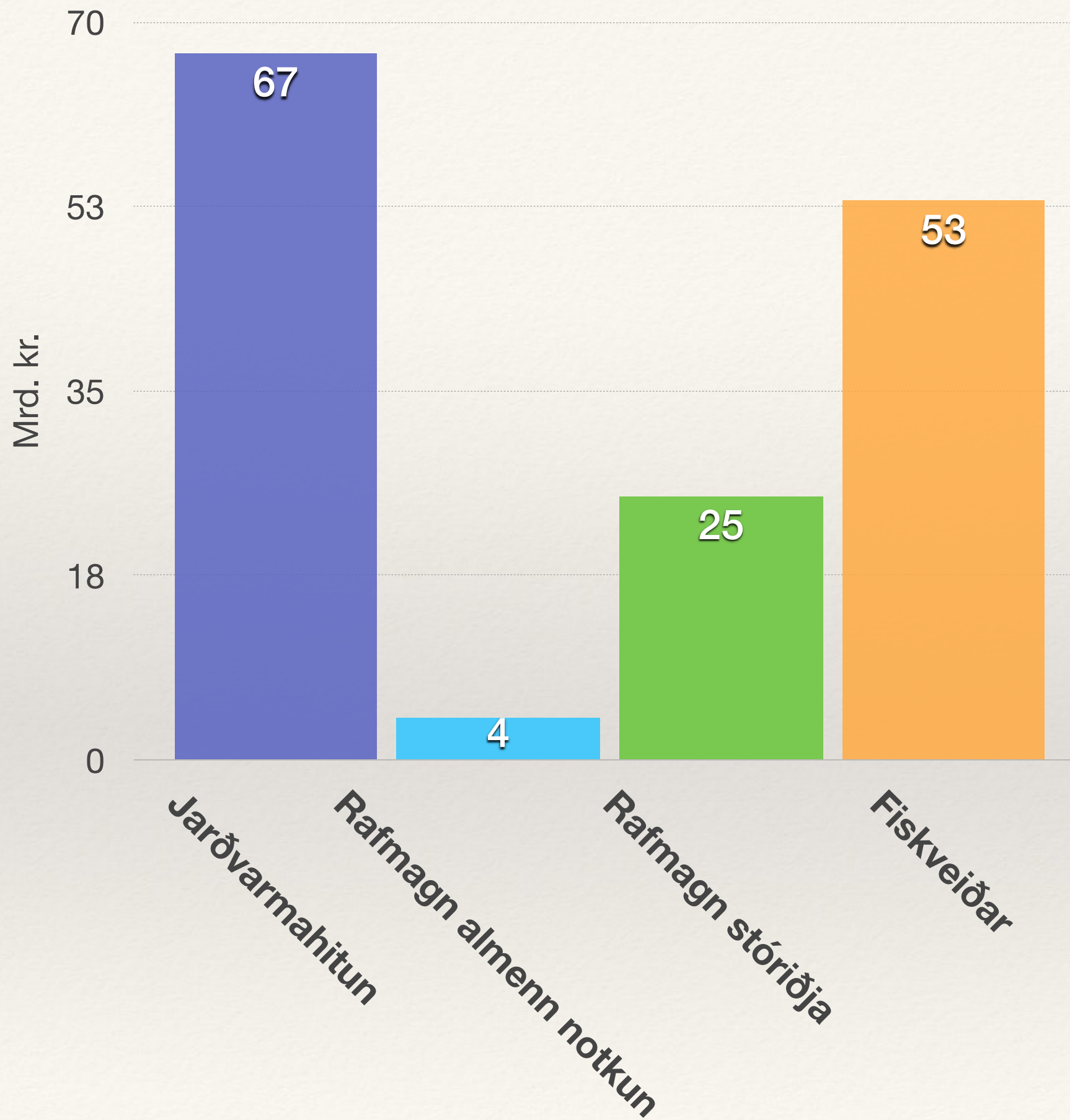
Fiskveiðiauðlindin

- ❖ Söluverðmæti sjávarafurða 2013 um 271 mrd. kr.
- ❖ Laun og kostnaður (án veiðigjalda) annar en fjármagnskostnaður þ.m.t. afskriftir um 188 mrd. kr.
- ❖ EBITDA (án veiðigjalda) 83 mrd. kr.
- ❖ Reiknaður fjármagnskostnaður max 30 mrd. kr.
- ❖ Auðlindarenta 53 mrd. kr.

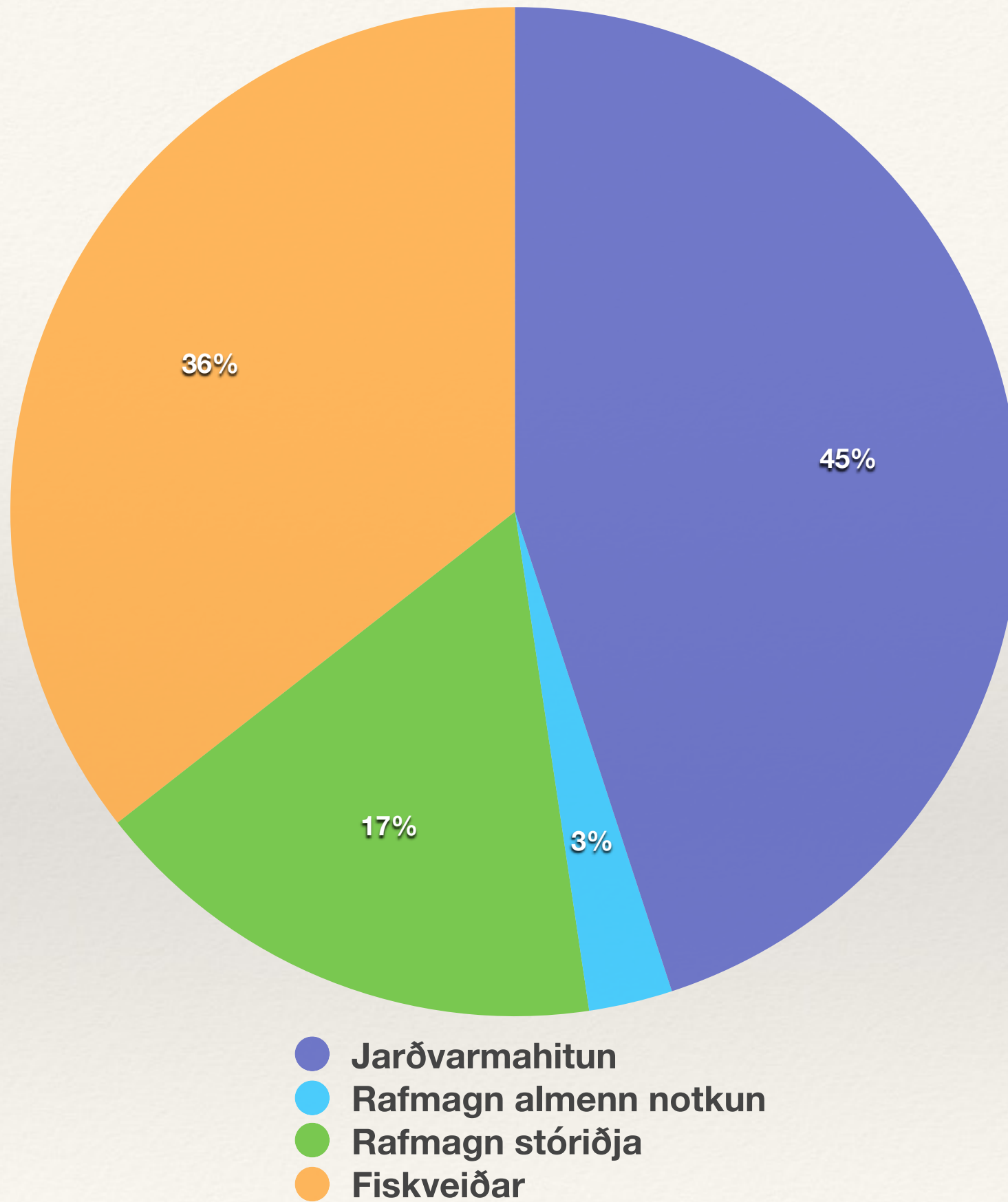
Auðlindarentan

- ❖ Jarðvarmi til hitunar um 67 mrd. kr.
- ❖ Rafmagn til almennrar sölu um 4 mrd. kr.
- ❖ Rafmagn til stóriðju um 25 mrd. kr.
- ❖ Fiskveiðar um 53 mrd. kr.
- ❖ Samtals auðlindarenta um 149 mrd. kr.

Auðlindarenta mrd. kr.

Auðlindarenta %

Skipting auðlindarentu

Mrd. kr.

	Renta	Kaupendur	Seljendur	Ríkið
Jarðvarmahitun	67	66,8	0	0,2
Rafmagn almenn notkun	4	3,8	0	0,2
Rafmagn stóriðja	25	23,6		1,4
Fiskveiðar	53		43	10
SAMTALS	149	94,2	43	11,8
Ríkið fær orkuskatt, sérst veiðigjald og t.sk af rentu				

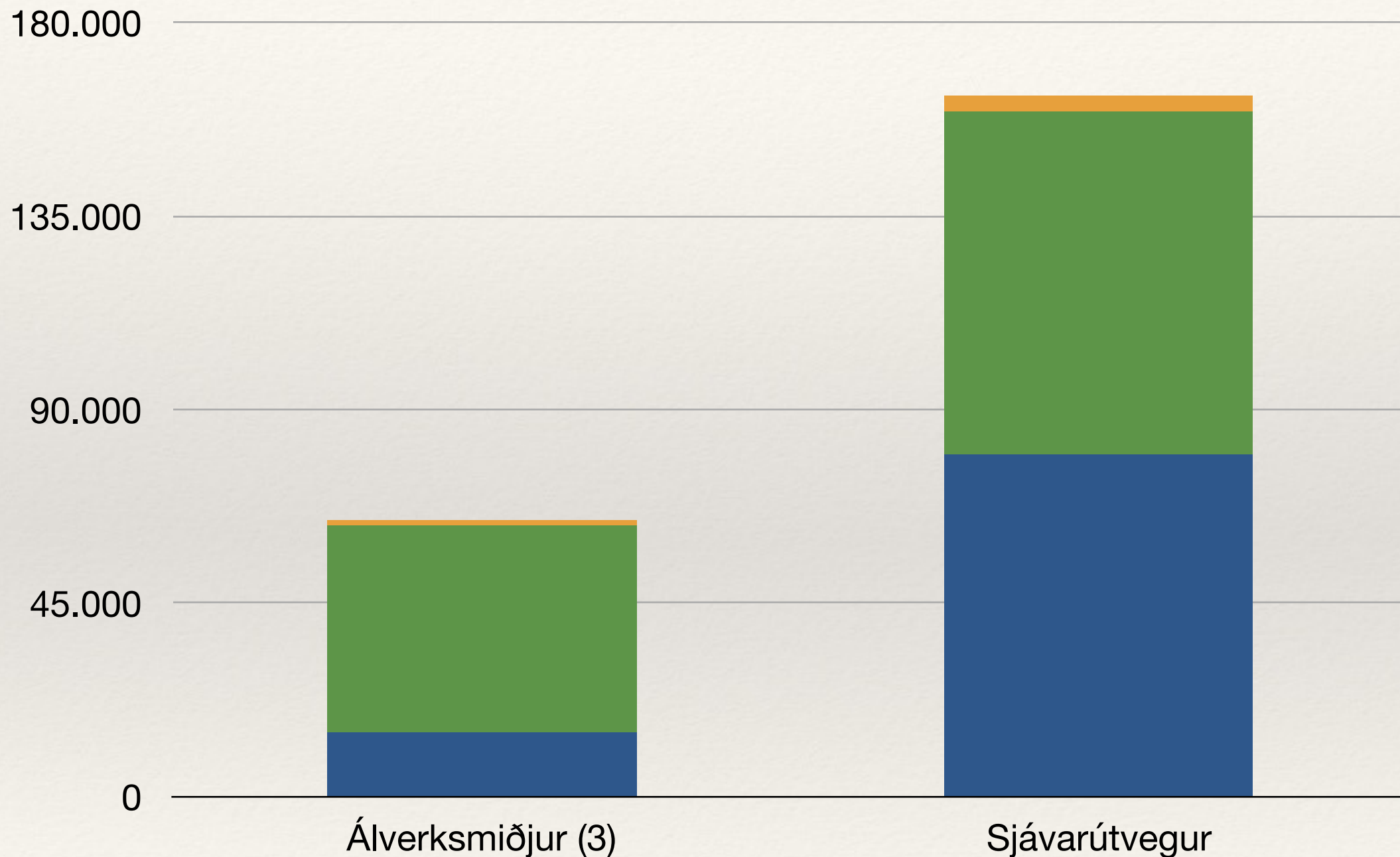
Skipting auðlindarentu

Mrd. kr.

	Almenningur þmt ríkið	Innlendir eigendur	Erlendir eigendur
Jarðvarmahitun	67	0	0
Rafmagn, almenn notkun	4	0	0
Rafmagn, stóriðja	1,4	0	23,6
Fiskveiðar	10	43	
SAMTALS	82,4	43	23,6

Virðisauki í auðlindanýtingu

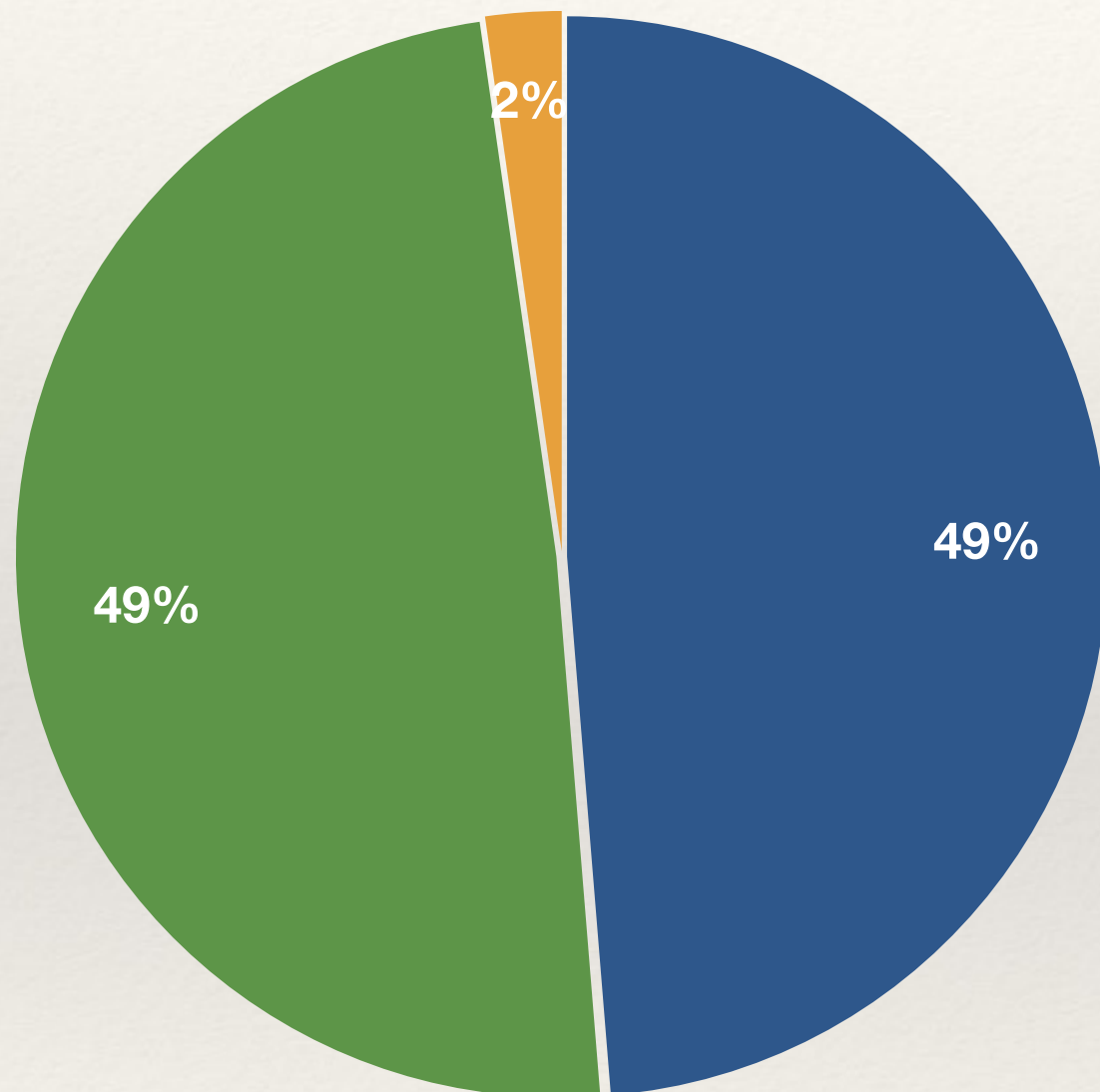
Virðisauki brutto

- Rafgorkusk/veiðigj (framlag vegna auðlindar)
- EBIDTA (Framlegð til eigenda)
- Launagreiðslur og launatengdar greiðslur

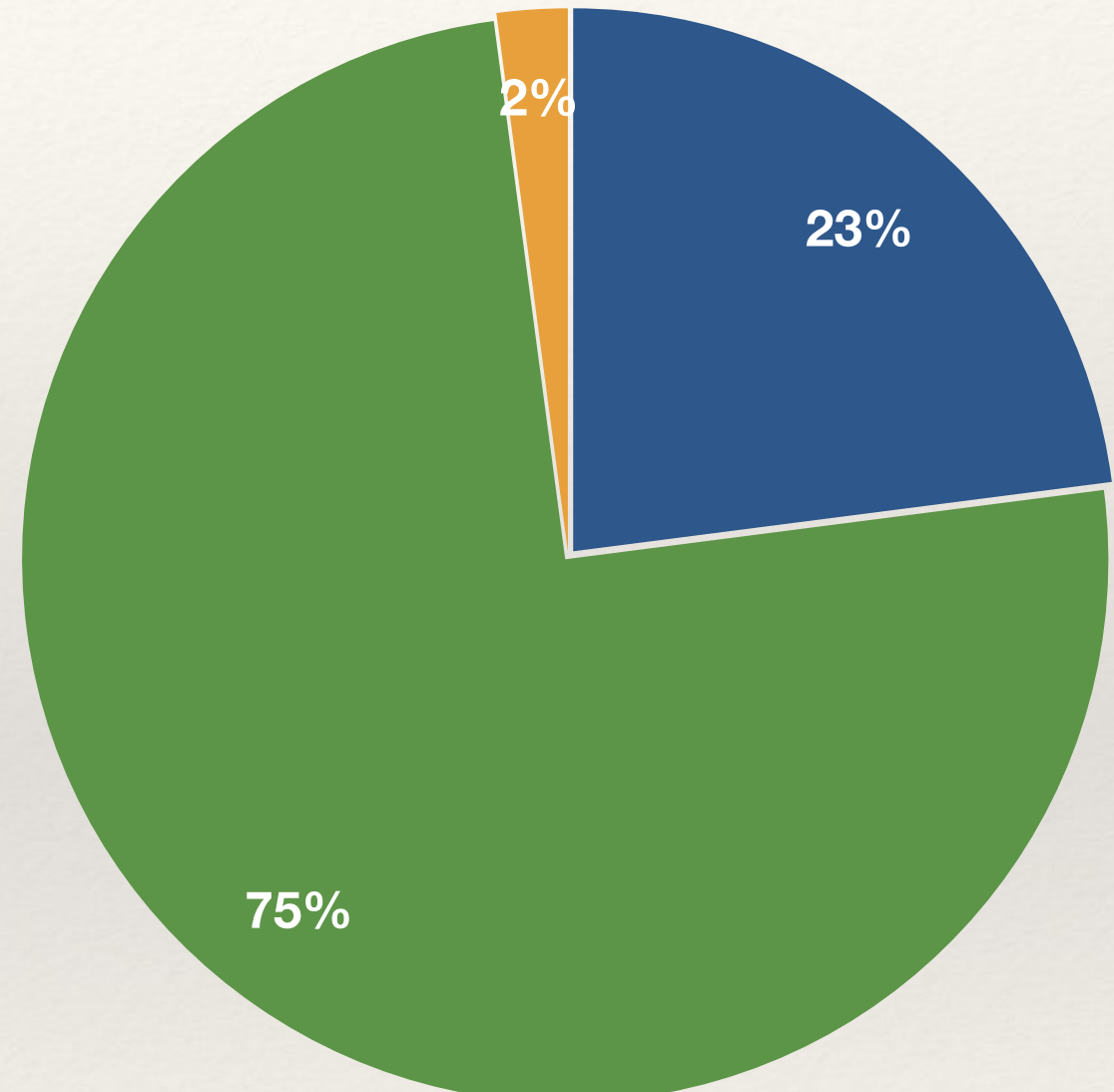
Virðisauki í auðlindanýtingu

Skipting virðisauka sjávarútvegs

- Launagreiðslur og launatengdar greiðslur
- EBIDTA (Framlegð til eigenda)
- Veiðigj (framlag vegna auðlindar)

Skipting virðisauka áliðjuvera

- Launagreiðslur og launatengdar greiðslur
- EBIDTA (Framlegð til eigenda)
- Rafgorkusk (framlag vegna auðlindar)

Hvað réði ferðinni?

- ❖ Almenningsveitur.
 - ❖ Hitaveitur, rafmagnsveitur
 - ❖ Ekki reknar með ágóðamarkmiði
 - ❖ Kostnaðarverðlagning
- ❖ Viðskipti og markaðslausnir
 - ❖ Orka til stóriðju, úthlutun fiskveiðiheimilda
 - ❖ Hagnaðarsjónarmið, atvinnusköpun, byggðasjónarmið
 - ❖ Verðlagning? ívilnanir

Orkan og stóriðjan

- ❖ Hugmyndafræðin
 - ❖ Orka á lágu verði, jafnvel kostnaðarverði
 - ❖ Fá erlenda fjárfestingu sem skapar atvinnu og borgar skatta
- ❖ Ranghugmyndir um ágæti erlendra fjárfestinga
 - ❖ Eini beini hagræni ávinningur eru skatttekjur frá orkuverunum
 - ❖ Óbeinn ávinningur getur falist í hærri (kröfumeiri) störfum og dreifingu tækniþekkingar.

Af hverju skilar rentan sér ekki

- ❖ Orkusalan til stóriðju, rentan framseld iðjuverunum
 - ❖ Of lágt verð í upphafi
 - ❖ Tenging við álverð
 - ❖ Ívilnandi skattareglur, afskriftir o.fl.
 - ❖ Engir orkuskattar
 - ❖ Lækkun tekjuskatthlutfallsins
 - ❖ Engar hömlur á fjárhagsleg samskipti innan eigendasamsteypu
 - ❖ Þjónustugreiðslur, tæknaðstoð, sölupóknanir o.fl.
 - ❖ Vaxtagreiðslur án takmarkana
 - ❖ Milliverðlagning

Af hverju skilar rentan sér ekki

- ❖ Fiskveiðar, rentan afhent útgerðunum
 - ❖ Ókeypis úthlutun aflaheimilda
 - ❖ Málamyndaveiðigjöld
 - ❖ Ívilnandi skattareglur, afskriftir o.fl.
 - ❖ Lækkun tekjuskatthlutfallsins
- ❖ Engar hömlur á fjárhagsleg samskipti innan eigandasamsteypu
 - ❖ Vaxtagreiðslur mögulegar án takmarkana
 - ❖ Milliverðlagning möguleg

Úrbótatilraunir og hagsmunagæsla

- ❖ Vaxtaholan
- ❖ Orkuskatturinn
- ❖ Veiðigjöldin